

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ УДОСКОНАЛЕННЯ І МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

MECHANISMS AND TOOLS FOR IMPROVEMENT AND MODERNIZATION OF SOCIAL INFRASTRUCTURE OF THE REGION

У статті на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку регіональних соціально-економічних систем переглянута та доповнена система показників функціонування соціальної інфраструктури. Відзначено необхідність перегляду наявних параметрів і завдань розвитку соціальної інфраструктури в регіоні. Обґрунтовано важливість розроблення нової стратегії модернізації соціальної інфраструктури та її впровадження. Запропоновано алгоритм розроблення програми такої модернізації, що сприятиме узгодженості дій між різними регіональними галузевими відомствами. Визначено мету управління програмою модернізації соціальної інфраструктури та завдання, які вирішуються за допомогою цієї модернізації. Наголошено на необхідності розроблення та узгодження довгострокової стратегії розвитку всіх установ соціальної інфраструктури в регіоні задля розкриття подальших перспектив ефективного розвитку та модернізації соціальної інфраструктури регіону загалом.

Ключові слова: модернізація, соціальна інфраструктура, регіональна економіка, соціально-економічна система, фактори модернізації, алгоритм програми модернізації.

В статье на основе анализа современных тенденций развития региональных соци-

ально-экономических систем пересмотрена и дополнена система показателей функционирования социальной инфраструктуры. Отмечена необходимость усовершенствования существующих параметров и заданий развития социальной инфраструктуры в регионе. Обоснована важность разработки новой стратегии модернизации социальной инфраструктуры и ее внедрения. Предложен алгоритм разработки программы такой модернизации, что будет способствовать согласованности действий между различными региональными отраслевыми ведомствами. Определены цель управления программой модернизации социальной инфраструктуры и задания, решаемые с помощью этой модернизации. Сделан акцент на необходимости разработки и согласования долгосрочной стратегии развития всех учреждений социальной инфраструктуры в регионе с целью раскрытия дальнейших перспектив эффективного развития и модернизации социальной инфраструктуры региона в целом.

Ключевые слова: модернизация, социальная инфраструктура, региональная экономика, факторы модернизации, алгоритм программы модернизации.

УДК 336.773 (732)

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.45-17>

Панасюк В.М.

д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Тернопільський національний економічний університет

Panasjuk Valentyna

Ternopil National Economic University

In the article, based on the analysis of current tendencies of regional socio-economic systems development, the system of indicators of the functioning of social infrastructure is reviewed and supplemented. In particular, the indicators that show the demand for services provided by social organizations, personnel support indexes and indicators of availability of material and technical resources in social institutions are described and proposed for use. The necessity to review the existing parameters and tasks of social infrastructure development in the region is noted. As the main task and important priority of social services, creation of favorable conditions for human activity in the region and reduction of the migration outflow, is identified. The importance of developing a new strategy for the modernization of social infrastructure and its implementation is substantiated. The goal of managing the social infrastructure modernization program and the tasks that are solved through this modernization are defined. It is emphasized that modernization implies improving the quality of social infrastructure provision of services, increasing the share of the population covered by such services, solving the problems of human capital formation, which meets the goals and objectives of regional development. The algorithm for the development of a program of such modernization, which will facilitate the coherence of actions between different regional sectorial agencies, is proposed. The need to develop and agree on a long-term strategy for the development of all social infrastructure institutions in the region and creation of strong relationships between them is emphasized in order to open up further prospects for the effective development and modernization of the region's social infrastructure as a whole. For improvement the social services, such instruments as benchmarking, QR-codes, NFS technologies, electronic diaries to schoolchildren; electronic food cards for low-income families; electronic cards for travel in transport; city resident cards, and other new technologies are proposed to implement.

Key words: modernization, social infrastructure, regional economy, socio-economic system, factors of modernization, algorithm of modernization program.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвиток економіки передусім супроводжується суттєвими перетвореннями, що пов'язані з ефективним використанням ресурсної бази. При цьому вплив соціальної інфраструктури на економічний розвиток регіону не завжди є очевидним. Варто зауважити, що саме рівень розвитку соціальної інфраструктури відіграє ключову роль у формуванні факторів економічного розвитку регіону, які належать до групи ендогенних. Чільне місце серед цих факторів посідає людський капітал, формування якого в регіоні є завданням соціальної інфраструктури, тому модернізація соціальної інфраструктури є базовою умовою функціонування та розвитку регіональної соціально-економічної системи.

Модернізація соціальної інфраструктури в регіоні покликана не лише вирішувати питання забезпечення ринку праці робочою силою, але й вирішувати проблеми щодо запитів регіональної економіки, забезпечення формування людського капіталу відповідно до потреб регіональної економіки в кадрах.

З огляду на такі вимоги потрібно кардинально переглянути систему показників функціонування соціальної інфраструктури. Зазначена система може бути представлена у вигляді трьох показників, таких як показник попиту послуг установ соціальної сфери, показник кадрового забезпечення та показник матеріально-технічного оснащення установ соціальної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасними зарубіжними та вітчизняними дослідниками проблем модернізації соціальної інфраструктури є В. Іванов [13], О. Євсєєва [9], В. Дубницький, В. Комірна, І. Ганжела [8], С. Бандур, Т. Заяць, В. Куценко [1], М. Вебер [5], Л. Ситар, Р. Скриньовський [14], А. Чухно [15] та інші. Огляд публікацій свідчить про те, що питання модернізації соціальної інфраструктури розглядаються опосередковано. Кількість публікацій, спрямованих на дослідження проблем, пов'язаних з модернізацією соціальної інфраструктури в регіонах, є незначною, майже відсутні дослідження щодо перегляду системи показників функціонування соціальної інфраструктури. Однак сучасний економічний розвиток держави загалом і регіонів зокрема вимагає перегляду системи показників функціонування соціальної інфраструктури, що повинні не тільки фіксувати поточний стан і динаміку соціальної інфраструктури, але й відображати її завдання з формування людського капіталу регіону. За таких умов зростає важливість того, щоби соціальна інфраструктура відповідала запитам регіональної економіки, забезпечувала формування людського капіталу відповідно до потреб регіональної економіки в кадрах.

Постановка завдання. Метою статті є визначення пріоритетних шляхів модернізації соціальної інфраструктури регіону з огляду на цілі, завдання, умови та особливості функціонування регіональних соціально-економічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час формування цілей та завдань розвитку соціальної інфраструктури регіону необхідно враховувати умови та особливості функціонування регіональних соціально-економічних систем загалом. Сьогодні розвиток регіональних соціально-економічних систем вимагає більшого рівня професіоналізму та конкурентоспроможності фахівців, що актуалізує завдання розвитку соціальної інфраструктури на регіональному рівні. Це є важливим аспектом соціально-економічної системи регіону, що формує людський капітал [9].

В умовах сучасного ринку важливим є перегляд системи показників функціонування соціальної інфраструктури. Ці показники повинні не тільки фіксувати поточний стан і динаміку соціальної інфраструктури, але й відображати виконання її завдань з формування людського капіталу регіону. З огляду на ці критерії зазначена система може бути представлена у вигляді таких трьох показників [9].

1) Показники попиту послуг установ соціальної сфери, які включають кількість осіб, що припадають на одну установу соціальної сфери за видами діяльності; частку населення, охопленого послугами установ соціальної сфери; обсяг послуг установ соціальної сфери за видами діяльності в розрахунку на одну установу; обсяг послуг уста-

нов соціальної сфери за видами діяльності в розрахунку на одну людину; частку платних послуг установ соціальної сфери за видами діяльності в їх загальному обсязі; спеціалізовані показники й послуги установ соціальної сфери відповідно до специфіки їх діяльності.

При цьому уникнення кадрового дисбалансу в соціально-економічній системі регіону є неможливим без перегляду соціальної інфраструктури в конкретному регіоні. Показниками попиту послуг є показники попиту на соціальну інфраструктуру в регіоні, що відображають кількісний та якісний попит на послуги закладів охорони здоров'я, освіти й культури в регіоні. Такі показники включають обсяг послуг, частку населення, охопленого послугами соціальної сфери, частку штатних послуг та спеціалізовані показники затребуваності послуг установ соціальної сфери. Вищезазначені показники в установах соціальної сфери є визначальними показниками функціонування соціальної сфери в регіоні.

2) Показник кадрового забезпечення установ соціальної сфери. Саме цей показник свідчить про наявність або дефіцит в соціальній інфраструктурі регіону професійного кадрового потенціалу. Він визначає показники професійно-кваліфікаційної структури працюючих у соціальній сфері за видами діяльності; обсяг послуг установ соціальної сфери за видами діяльності в розрахунку на одного працюючого в них; спеціалізовані показники кадрового забезпечення установ соціальної сфери відповідно до специфіки їх діяльності; обсяг штатних послуг установ соціальної сфери за видами діяльності в розрахунку на одного працюючого в них. Варто акцентувати увагу на тому, що показники кадрового забезпечення установ соціальної сфери є пропозицією в соціальній інфраструктурі регіону. Показник кадрового забезпечення є одним з основних факторів соціальної інфраструктури регіону, який виконує ключову роль у забезпеченні установ соціальної сфери трудовими ресурсами. Від цього залежать ефективність та якість забезпечення кадрами соціальної інфраструктури та успішність установи загалом.

3) Показники матеріально-технічного оснащення установ соціальної сфери, якими є кількість установ соціальної сфери за видами діяльності в розрахунку на 1000 осіб; абсолютні показники матеріально-технічного забезпечення закладів соціальної сфери в розрахунку на 1 особу; показники матеріально-технічного забезпечення установ соціальної сфери відповідно до специфіки їх діяльності; ступінь відповідності рівня оснащеності установ соціальної сфери встановленим вимогам; показники оснащеності установ соціальної сфери обладнанням; показники оснащеності установ соціальної сфери іншими матеріально-технічними засобами.

Визначення нової системи показників функціонування соціальної інфраструктури сприяє активізації

роботи щодо модернізації соціальної інфраструктури регіону, розгляду її як єдиного комплексу щодо реалізації в соціально-економічній системі функцій з формування й розвитку людського капіталу.

Сьогодні важливим є перехід до нової стратегії модернізації соціальної інфраструктури, що вимагає перегляду параметрів і завдань щодо розвитку соціальної інфраструктури в регіоні. Схема регіонального управління модернізацією соціальної інфраструктури взаємозалежна з формуванням людського капіталу, а результатом свого функціонування передбачає як підвищення якості надання закладами соціальної інфраструктури послуг, збільшення частки населення, охопленого такими послугами, так і вирішення завдань з формування людського капіталу, який відповідає цілям й задачам регіонального розвитку [2].

Варто зауважити, що структура закладів охорони здоров'я, освіти, культури, підготовки кадрів повинна бути не тільки чітко визначена, спеціалізована, але й територіально диверсифікована зі створенням просторово локалізованих і функціонально пов'язаних багаторівневих мереж установ соціальної інфраструктури [10]. Все це створить додаткові можливості для розвитку соціальної інфраструктури в регіоні та дасть змогу забезпечити необхідними кадрами підприємства, організації та приватний бізнес конкретного регіону.

Важливим пріоритетом підвищення якості надання соціальних послуг є створення сприятливих умов життєдіяльності людини в регіоні, що забезпечить скорочення міграційного відтоку. Так, у сфері професійної освіти як ключового елементу соціальної інфраструктури, відповідального за формування професійно-кваліфікаційної складової людського капіталу, ключовим інструментом управління може стати регіональне й приватне замовлення. Формування такого замовлення є можливим у рамках цільового замовлення в професійні освітні установи з укладанням конкретних договорів, які передбачають проведення практик, написання курсових і дипломних проєктів, а також подальше працевлаштування на підприємстві чи в установі. Отже, залучення інвестицій на регіональному рівні є можливим не тільки за рахунок регіонального й муніципального бюджету, але й за рахунок власника або приватного бізнесу. Розвиток людського капіталу в регіоні є можливим також за допомогою перепідготовки персоналу через регіональну систему професійної освіти. Ці завдання можна вирішити на рівні суб'єкта господарювання шляхом розроблення регіональної програми модернізації соціальної інфраструктури. Формування програми модернізації соціальної інфраструктури території передбачає певний порядок дій (рис. 1).

Зауважимо, що розроблення такої програми забезпечить узгодженість дій різних регіональних

галузевих відомств, у підпорядкуванні яких перебувають установи соціальної інфраструктури, дасть змогу вибудувати систему взаємодії між установами культури та освіти, освіти й науки, освіти й охорони здоров'я, а також їх взаємодії з реальним сектором економіки у вирішенні завдань щодо формування людського капіталу [4].

1) Під час формування програми модернізації соціальної інфраструктури необхідно визначити пріоритети розвитку соціальної інфраструктури території. Це передусім стосується регіонів, що мають стійку тенденцію до зменшення людського капіталу. Програма базується на використанні факторів модернізації соціальної інфраструктури в регіоні.

2) Для забезпечення успіху під час реалізації цієї програми необхідно розробити механізм управління програмою модернізації соціальної інфраструктури. На наш погляд, під механізмом управління цією програмою модернізації соціальної інфраструктури треба розуміти сукупність форм, методів, важелів нормативно-правового та інформаційно-аналітичного забезпечення, адресного регулювання стійкої та збалансованої взаємодії економічних, фінансових, соціальних, техніко-технологічних, організаційних, інвестиційних процесів задля досягнення в регіоні відповідності між якісними та кількісними параметрами установ соціальної інфраструктури регіону одні одним.

3) Управління (керування) програмою модернізації соціальної інфраструктури передбачає формування мети управління, виділення суб'єктів управління на регіональному та муніципальному рівнях, а також принципів та результату здійснення такого управління.

Вважаємо, що метою управління програмою модернізації соціальної інфраструктури є забезпечення ефективної роботи установ соціальної інфраструктури за кількісними та якісними параметрами відповідно до потреб регіональної економіки, що досягається за допомогою модернізації соціальної інфраструктури регіону, в рамках якої вирішуються такі завдання:

- охоплення послугами всього населення регіону;
- забезпечення доступності послуг соціальної інфраструктури для населення регіону;
- підвищення якості послуг соціальної інфраструктури.

Управління програмою модернізації соціальної інфраструктури регіону вимагає врахування особливостей та специфіки функціонування регіональної соціально-економічної системи [10]. Однак при цьому важливо враховувати, що розроблення, обґрунтування такої програми й управління нею мають базуватись на концепції довгострокового соціально-економічного розвитку. Соціальна політика та стратегія розвитку кожного регіону мають розроблятися з урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку.

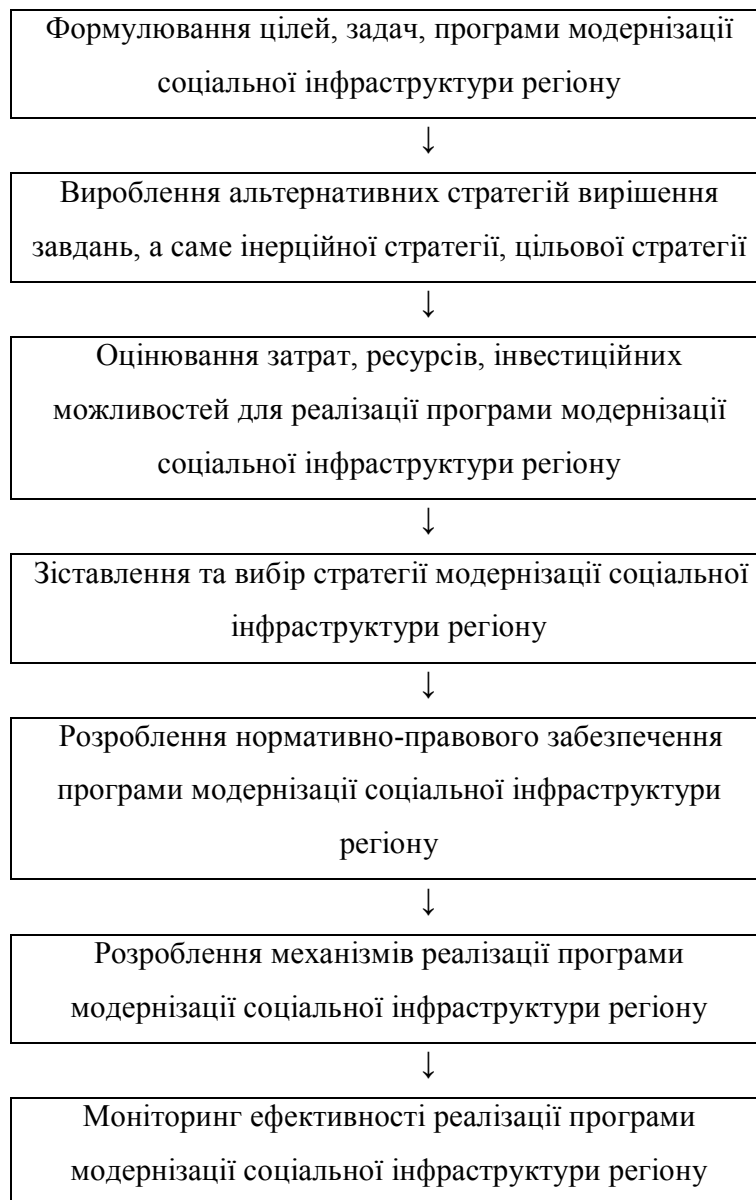

Рис. 1. Алгоритм розроблення програми модернізації соціальної інфраструктури регіону

Визначальною для програми модернізації соціальної інфраструктури повинна стати модернізація установ соціальної інфраструктури регіону, що спрямована на формування людського капіталу, а результатом має стати забезпечення відповідності людського капіталу регіону потребам регіональної економіки.

Висновки з проведеного дослідження. У статті на основі аналізу функціонування соціальної інфраструктури регіону запропонована система показників для визначення ефективності її модернізації. Ці показники не лише фіксують поточний стан і динаміку розвитку соціальної інфраструктури, але й відображають її завдання з формування людського капіталу регіону.

Запропоновано в рамках реалізації механізму модернізації соціальної інфраструктури використовувати:

- методологію бенчмаркінгу, що дає можливість формувати механізм модернізації технології та систематизувати процес запозичення кращого з практики регіонів;
- поширення пропускнуої системи для школярів «Смарсі»;
- запровадження Кю-ар-кодів (QR-code) у сфері надання транспортних послуг, охорони здоров'я, освіти тощо;
- запровадження ЕН-ЕФ-СІ-технології (NFC-technology) (встановлення терміналів банківського обслуговування);
- популяризацію серед населення регіонів мобільних платежів «Apple Pay», «Google Pay»;
- популяризацію серед молоді мобільних додатків з технології доповненої реальності (Ар-кіт) (туристично-реакційні сфери, мистецько-культурні заходи тощо);

– поширення електронних щоденників серед школярів, електронних карток харчування для малозабезпечених сімей, електронних карток для проїзду в транспорті, карток жителя міста;

– запровадження в ЦНАПах електронних кабінетів, електронних підписів, дистанційної реєстрації дітей в дошкільних закладах, використання дистанційних послуг у різних сферах інфраструктури регіону.

Викладені у статті пропозиції, критерії та судження щодо модернізації соціальної інфраструктури регіону сприятимуть створенню можливостей для формування людського капіталу, що відповідатиме потребам регіону, що забезпечить формування нової якості середовища життєдіяльності населення загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бандур С., Заяць Т., Куценко В. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2006. 620 с.
2. Брянцев В., Панасюк В., Щелкунов В., Криштопа М. Проблеми модернізації соціальної інфраструктури регіону. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/13.pdf (дата звернення: 08.09.2019).
3. Беляков К. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення : монографія. Київ : КВІЦ, 2008. 576 с.
4. Благоразумова О. Державне регулювання соціальної сфери в умовах циклічності економіки. *Схід*. 2011. № 2. С. 3-6.
5. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / пер. з нім. О. Погорілого. Київ : Основи, 1994. 261 с.
6. Данилишин Б. та ін. Оцінка техніко-економічного стану об'єктів інфраструктури та виробничих фондів України : монографія. Донецьк : Юго-Восток, Лтд, 2008. 375 с.
7. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 08.09.2019).
8. Дубницький В., Комірна В., Ганжела І. Стратегія розвитку соціальної інфраструктури регіону: модель, закономірності, аргументи, актуальність, результат. *Соціальна економіка*. 2016. № 1. С. 30-38.
9. Євсєєва О. Формування і розвиток соціальної інфраструктури муніципальних утворень. *Траектория Науки*. 2016. № 6 (11). URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/download/180/203> (дата звернення: 08.09.2019).
10. Панасюк В., Бродовська О. Фінансова політика небанківської фінансової установи: сутність та порядок формування. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 32. С. 175-182. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/28.pdf (дата звернення: 08.09.2019).
11. Панасюк В., Пархоменко Н., Бакум І. Модернізація соціальної інфраструктури регіона як условие его функционирования и развития. *Моло-*

дежь в науке и предпринимательстве : сборник научных статей VII международного форума молодых ученых. Гомель : Белорусский торговоекономический университет потребительской кооперации, 2018. С. 114-118.

12. Профінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 09.09.2019).

13. Гладышев А. и др. Основы социального управления : учебное пособие. Москва : Высшая школа, 2001. 271 с.

14. Ситар Л., Скриньковський Р. Сучасний стан та проблеми розвитку соціальної сфери України. *Ефективна економіка*. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3954> (дата звернення: 09.09.2019).

15. Чухно А. Модернізація економіки та економічна теорія. *Економіка України*. 2012. № 10. С. 24-33.

REFERENCES:

1. Bandur S., Zayats' T., Kutsenko V. (2006) *Sotsial'nyy rozvytok Ukrayiny: suchasni transformatsiyi ta perspektyvy* [Social development of Ukraine: modern transformations and perspectives]. Kyiv : Brama-Ukrayina. (in Ukrainian).
2. Bryantsev V., Panasyuk V., Shchelkunov V., Kryshchopa M. (2018) *Problemy modernizatsiyi sotsial'noyi infrastruktury rehionu* [Problems of modernization of social infrastructure of the region]. *Efektivna ekonomika* [Effective Economics], no. 4. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/13.pdf (accessed 08 September 2019).
3. Byelyakov K. (2008) *Informatyzatsiya v Ukrayini: problemy orhanizatsiyonoho, pravovoho ta naukovoho zabezpechennya* [Informatization in Ukraine: problems of organizational, legal and scientific support]. Kyiv : KVITS. (in Ukrainian).
4. Blahorazumova O. (2011) *Derzhavne rehulyuvannya sotsial'noyi sfery v umovakh tsyklichnosti ekonomiky* [State regulation of the social sphere in the conditions cyclicity of the economy]. *East*, no. 2, pp. 3-6.
5. Weber M. (1994) *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. (O. Pohorilyi, Trans.). Kyiv : Osnovy. (Original work published 1905) (in Ukrainian).
6. Danylyshyn B., Hvesik M., Koretsky M., Dacia O. (2008) *Otsinka tekhniko-ekonomichnoho stanu ob'yektiv infrastruktury ta vyrobnychkh fondiv Ukrayiny* [Evaluation of the technical and economic condition of objects infrastructure and production facilities of Ukraine]. Donetsk : Southeastern Ltd. (in Ukrainian).
7. *Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na period do 2020 r.* [State strategy for regional development for the period up to 2020] : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine vid 06.08.2014, no. 385 [Electronic resource]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (accessed 08 September 2019).
8. Dubnyts'kyi V., Komirna V., Hanzhela I. (2016) *Stratehiya rozvytku sotsial'noyi infrastruktury rehionu: model', zakonomirnosti, arhumenty, aktual'nist', rezul'tat* [Development strategy social infrastructure of the region: model, patterns, arguments, relevance, result]. *Social Economy*, no. 1, pp. 30-38.

9. Yevsyeyeva O. (2016) Formuvannya i rozvytok sotsial'noyi infrastruktury munitsypal'nykh utvoren' [The formation and development of social infrastructure of municipalities]. *Traektoriya Nauki* [The trajectory of science] (electronic journal), no. 6 (11). Available at: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/download/180/203> (accessed 08 September 2019).

10. Panasyuk V., Brodovs'ka O. (2019) Finansova polityka nebankivs'koyi finansovoyi ustanovy: sutnist' ta poryadok formuvannya [Non-banking financial policy financial institution: the nature and procedure of formation]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure], no. 32, pp. 175-182. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_eng/28.pdf (accessed 08 September 2019).

11. Panasyuk V., Parkhomenko N., Bakum Y. (2018) Modernyzatsyya sotsyal'noy ynfrastruktury rehyona kak uslovye eho funktsyonyrovannya y rozvytyya [Modernization of the social of Infrastructure of the Region as a Condition for its Functioning and Development]. Proceeding of the *Molod' v nautsi i pidpryyemnytstvi: VII mizhnarodnyy forum molodykh vchenykh*. Gomel :

Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperation, pp. 114-118.

12. Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehulyuvannya rynku finansovykh posluh [About financial services and state regulation of the financial market services]. Law of Ukraine from 12.07.2001. No. 2664-III [Electronic resource]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (accessed 09 September 2019).

13. Gladyshev A., Ivanov V., Patrushev V. (2001) *Osnovy sotsial'noho upravlinnya* [Fundamentals of Social Management]. Moscow : Higher. Shk. (in Russian).

14. Sytar L., Skryn'ovs'kyy R. (2015) Suchasnyy stan ta problemy rozvytku sotsial'noyi sfery Ukrayiny [Current status and problems of development social sphere of Ukraine]. *Efektyvna ekonomika* [Effective Economics] (electronic journal), no. 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3954> (accessed 09 September 2019).

15. Chukhno A. (2012) Modernizatsiya ekonomiky ta ekonomichna teoriya [Modernization of economics and economic theory]. *Economy Of Ukraine*, no. 10, pp. 24-33.